

**Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра менеджменту та адміністрування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Активізація інвестиційної діяльності регіону»

(за матеріалами Вінницької обласної державної адміністрації, м. Вінниця)

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ПУА-21 з(м),
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньої програми «Публічне управління та
адміністрування»
заочної форми навчання

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми
к.н.держ.упр., доцент

Ужвак
Олени
Миколаївни

Іванченко
Галина
Валеріївна

Ніколіна
Ірина
Іванівна

Вінниця 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	17
2.1. Оцінка інвестиційного потенціалу Вінницької області.....	17
2.2. Оцінка динаміки та структури інвестицій Вінницької області.....	28
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	34
3.1. Інструменти залучення інвестицій у Вінницьку область.....	34
3.2. Проблемні питання залучення інвестицій та прогнозування показників інвестиційного розвитку області.....	43
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена тим, що у сучасних умовах розвитку держави роль інвестицій продовжує актуально зростати. У процесі глобалізації економіки усі держави світу тісно взаємопов'язані між собою різними економічними відносинами. За допомогою інвестицій будь-які галузі економіки розвиваються швидше і ефективніше. Держава та регіони зацікавлені у залученні коштів в свою економіку з інших економічних систем. Вінницька область не є винятком у цьому процесі.

За умов дефіциту інвестиційних ресурсів конструктивних змін потребує і сам механізм активізації інвестиційної діяльності, пошук нових сучасних методів та втілення ідей із залучення кращих інвестиційних пропозицій. Також важливе значення набуває питання формування оптимальної структури розподілу інвестицій та їх залучення у різні сфери економіки.

Ефективність залучення інвестицій в економіку країни та регіону залежить від якості та повноти інформації про інвестиційну привабливість. Адже залучення інвестицій безпосередньо пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. З огляду на це, оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування є першим кроком під час прийняття інвестиційного управлінського рішення. При цьому, можливість залучення інвестицій залежить також від розуміння та врахування всіх сторін проєкту, можливості побачити сам об'єкт інвестування з позиції інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість.

На сучасному етапі розвитку інвестиційних відносин наша держава перебуває у досить складному становищі. На фоні не чисельних ефективно функціонуючих інвестиційних проєктів, більшість іноземних інвесторів з недовірою відносяться до можливості інвестування в регіони України. Тому,

актуальним є аналіз реального інвестиційного становища області, прогноз та шляхи покращення інвестиційного клімату.

При розробці аналізу розвитку інвестиційного стану регіону, передусім, необхідно обґрунтувати суть, значення та методологічні основи загального процесу інвестиційного прогнозування.

Для об'єкта інвестування важливим є створення умов, за яких інвестор вклав би свої кошти саме в цю область. Основою для рішення інвестора про вкладення коштів буде рівень інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату в регіоні. Тому, важливо правильно та професійно оцінювати інвестиційну привабливість регіону, працювати над підвищенням її рівня, вирішувати проблеми, які існують або виникають у процесі залучення інвестицій.

Гіпотеза дослідження. Кожен регіон України зацікавлений у підвищенні рівня інвестиційної привабливості, адже кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати власну конкурентоспроможність, освоювати нові ринки.

Метою дослідження є оцінка та аналіз інвестиційної діяльності Вінницької області.

У процесі дослідження були поставлені такі завдання:

- виділити теоретичні аспекти інвестиційної привабливості регіону;
- провести оцінку інвестиційного потенціалу Вінницької області;
- проаналізувати динаміку та структуру інвестицій Вінницької області;
- запропонувати інструменти залучення інвестицій у Вінницьку область;
- визначити проблемні питання залучення інвестицій та прогнозування показників інвестиційного розвитку області.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність Вінницької області.

Предметом дослідження є аналіз показників, на основі яких проводиться оцінка інвестиційної привабливості регіону на макро та мікро рівні. Визначення теоретико-практичних аспектів удосконалення управління інвестиційним розвитком області.

Методи дослідження. Методичною основою роботи є теоретичні положення економічної науки та праці вчених-економістів з питань регіональної економіки, інвестиційної діяльності, законодавчі і нормативні акти України. Основні завдання організації та активізації інвестиційної діяльності визначалися шляхом використання методів порівнянь, логічного аналізу, експертного методу оцінки та статистичного методу.

Наукова новизна. В роботі запропоновано послідовність кроків при створенні інвестиційного паспорта Вінницької області.

Інформаційна база роботи. Під час написання роботи були використані законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, рішення та програми Вінницької обласної Ради та Вінницької міської ради, офіційні матеріали Державної служби статистики України, інформаційні матеріали, опубліковані в періодичних виданнях, наукові праці вітчизняних і зарубіжних аналітиків, у яких висвітлено питання інвестиційної діяльності, електронні ресурси, представлені в мережі Інтернет, результати експертних досліджень в рамках програм міжнародних донорських представництв в Україні.

Апробація наукових досліджень. За результатами проведеного дослідження було опубліковано статті:

«Інструменти залучення інвестицій» в рамках участі у VII Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології».

«Аналіз інвестиційної діяльності Вінницької області» в рамках участі у IX Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих».

Робота містить 58 сторінок тексту, 6 таблиць та 4 рисунків, 2 додатки. Список літературних джерел, наведених у роботі становить 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Будь-яка країна світу з ринковою економікою не здатна ефективно розвиватися без залучення інвестицій. Інвестиційна діяльність забезпечує, з одного боку максимально ефективне використання коштів у разі його надлишку, а з іншого – дозволяє вийти на якісно новий рівень розвитку продуктивних сил у країнах, де відчувається нестача капіталу. Інвестиційна діяльність впливає на основи господарської діяльності, економічні і соціальні перетворення, розвиток суспільства в цілому. Інвестиційні теорії пройшли тривалий шлях еволюції – від епохи античності до сучасних неокласичних доктрин міжнародного руху капіталу.

Сучасні теоретичні концепції інвестицій є досить різноманітними та покликані дати відповідь на ті виклики економічного розвитку, які виникають, передусім у процесі активної глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки.

До початку 90-х років в Україні для категорії «інвестиції» не знаходилося місця як у теорії, так на практиці. Уперше це поняття у вітчизняній економічній літературі почало зустрічатися як синонім поняття «капітальні вкладення». Інвестиції розглядалися, як правило, у ролі найважливішого економічного інструменту, який характеризував діяльність будівельного комплексу. У цьому випадку капітальні вкладення розглядалися вченими у двох аспектах: як економічна категорія та як процес, пов'язаний із рухом грошових коштів (ресурсів).

Вважається, що початком процесу вивчення поняття інвестицій була перша половина 50-х років ХХ століття, коли М. Марковій у своїх роботах заклав основи сучасної теорії інвестиційного портфеля. Таким чином, було викладено методологію прийняття рішень в області інвестування, а також

запропоновано відповідний науковий інструментарій. Варто зауважити, що формування західної наукової думки щодо інвестування відбувалося на основі вчення про фінанси. Саме в рамках теорії фінансів сформувалася як наука прикладна дисципліна «інвестиційний менеджмент», присвячена методології та техніці управління інвестиціями компанії, яка включає три взаємопов'язані напрями, що складають серцевину процесу управління інвестиціями компанії:

- інвестиційна політика (дії, пов'язані з розміщенням інвестиційних ресурсів);
- управління джерелами коштів (пошук фінансування та обґрунтування їх оптимальної структури);
- дивідендна політика (розрахунки обсягу доходів та їх розподіл).

В Україні значний імпульс для розвитку теорії інвестицій було дано становленням системи приватного підприємництва та конкуренції. Існує багато модифікацій поняття «інвестицій», появу яких зумовлено специфікою та традиціями різних економічних шкіл та течій. Наприклад, за теорією австрійської школи про «граничну корисність», інвестиції трактуються як обмін задоволення потреб сьогодні на задоволення їх у майбутньому». Найбільш загальним визначенням, яке можна дати акту вкладання капіталу, – писав французький економіст П. Массе, – було таке: інвестування представляє собою акт обміну задоволення сьогоднішньої потреби на очікуване задоволення її в майбутньому з допомогою інвестиційних благ». Дане визначення має суто психологічний підхід: передбачаються наміри, згода не задовольняти потреби сьогодні в надії одержати в майбутньому блага та послуги, які переважають за вартістю вкладені [39].

Найбільш чітку характеристику інвестицій та їх подвійності дав Дж. Кейнс. З одного боку, він бачить у них розмір доходу, акумульованого з метою нагромадження та обсяг ресурсів, тобто потенційний інвестиційний попит. З іншого боку, за його теорією, інвестиції виступають у формі вкладень (витрат), які визначають приріст вартості капітального майна, тобто

як реалізована у рівновазі попит і пропозиція. Крім того, Дж. Кейнс трактував інвестиції як поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду [39].

Розмаїття терміну «інвестиції» у вітчизняній та зарубіжній літературі значною мірою пояснюється широтою сутнісних рис цієї складної економічної категорії. У сучасній економічній теорії категорія «інвестиції» (від лат. слова «invest»—вкладати) являє собою процес вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення [9]. Такий підхід до визначення поняття «інвестиції» існує як у європейській, так і в американській методології.

Існує й інший підхід до визначення інвестицій, зумовлений зростанням значення ринку цінних паперів, як механізму щодо зростання реального капіталу в країнах з розвинутою ринковою економікою. У його контексті інвестиції визначаються як вкладення в цінні папери.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» (стаття 1) визначає поняття «інвестиції» як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [1].

У монографії «Інвестиції», підготовленій нобелівським лауреатом з економіки У. Шарпа разом з іншими американськими вченими, зазначається: «У найширшому розумінні термін «інвестувати» означає розлучитися з грошми сьогодні з тим, щоб отримати їх більшу суму в майбутньому» [55].

У макроекономіці під інвестиціями розуміється частка ВВП, яка не споживається в поточному періоді й забезпечує приріст капіталу в економіці. У розширеному трактуванні вони розглядаються як довгострокові вкладення капіталу у власній країні або за кордоном у підприємства різних галузей, підприємницькі проекти, соціально-економічні програми, інноваційні проекти. У мікроекономіці інвестиції трактуються як процес створення нового капіталу (засобів виробництва і людського капіталу).

Підсумовуючи всі вищевказані трактування поняття «інвестиції», відзначимо, що інвестиції – це економічні ресурси, що вкладаються в різні сфери господарської діяльності з метою її подальшого розвитку й досягнення соціально-економічних та екологічних результатів від цього.

Інвестиції на практиці класифікують за окремими ознаками:

1. За об'єктами вкладень інвестиції поділяють на: фінансові, капітальні та реінвестиції.

2. Фінансові інвестиції – це ті, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.

3. Капітальні інвестиції передбачають придбання будинків, споруд, машин та інших об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації.

4. Реінвестиції передбачають здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій.

5. За характером участі інвестиції поділяють на прямі та портфельні. Прямі інвестиції передбачають внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою [8].

6. Портфельні інвестиції являють собою операції, які передбачають придбання цінних паперів, їх похідних та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку (до одного року) та довгострокові (більше одного року) інвестиції.

7. За формою власності ресурсів інвестування виділяють приватні, державні, іноземні та спільні інвестиції [13].

Приватні інвестиції здійснюються громадянами, недержавними підприємствами, організаціями та установами, спілками та товариствами, громадськими та релігійними організаціями, заснованими на приватній власності.

Державні інвестиції здійснюють органи влади й управління, місцеві ради за рахунок коштів бюджетів і позабюджетних фондів, а також державні підприємства за рахунок власних і позикових коштів.

Іноземні інвестиції здійснюють іноземні держави, юридичні особи та громадяни.

Спільні інвестиції здійснюють громадяни і юридичні особи.

8. За регіональною ознакою виокремлюють внутрішні та зовнішні інвестиції. При внутрішніх інвестиціях діяльність проводиться винятково на території України, а при зовнішніх - як на території України, так і за її межами.

9. За ступенем ризику є інвестиції поділяють на безризикові та ризикові. Безризиковими інвестиціями вважають вкладення в короткострокові державні облігації провідних країн світу. Ризикові інвестиції - це ті, які мають певний ступінь ризику.

10. За рівнем ліквідності інвестиції доцільно поділити на високоліквідні, середньоліквідні, низьколіквідні та неліквідні інвестиції. Високоліквідні інвестиції являють собою такі інвестиції, об'єкти вкладень яких швидко (у термін до одного місяця) можуть бути конвертовані у грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості. Середньоліквідні інвестиції являють собою такі інвестиції, об'єкти вкладень яких можуть бути конвертовані у грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості у термін від одного місяця до півроку. Низьколіквідні інвестиції являють собою такі інвестиції, об'єкти вкладень яких можуть бути конвертовані у грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості у термін від півроку і більше [39].

Неліквідні інвестиції являють собою такі інвестиції, об'єкти вкладень яких не можуть бути самостійно конвертовані у грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості, а можуть реалізовуватися на інвестиційному ринку тільки у складі цілісного майнового комплексу.

За взаємозв'язком між інвестиціями поділяються на:

- основні, які реалізуються безпосереднього для досягнення поставленої в ході інвестування мети;
- супутні, які виконують допоміжну роль у реалізації основних інвестицій;
- спільні, які реалізуються двома чи декількома інвесторами в інтересах досягнення єдиної мети.

З поняттям «інвестиції» тісно пов'язане й визначення поняття «інвестиційна діяльність». Терміну «інвестиційна діяльність» можна дати широке й вузьке визначення. У широкому значенні інвестиційна діяльність - це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів в об'єкти інвестування з метою одержання прибутку.

Подібне трактування міститься в Законі України «Про інвестиційну діяльність», відповідно до якого під інвестиційною діяльністю розуміється вкладення інвестицій і практичні дії з метою одержання прибутку й (або) досягнення іншого корисного ефекту [1].

У вузькому значенні інвестиційна діяльність являє собою процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення. У макроекономічному аспекті інвестиційна діяльність є процесом закладки майбутнього економіки країни. Чим більші обсяги інвестицій сьогодні, тим більшими будуть обсяги валового внутрішнього продукту країни завтра [25].

Розкрити суть інвестиційної діяльності дає можливість широка класифікація цієї економічної категорії, що здійснюється на підставі ознак, які дають змогу об'єднати інвестиції в однорідні за ознакою групи. В економічній літературі існує безліч підходів до класифікації інвестицій, на підставі яких можливо систематизувати за певними ознаками класифікацію інвестиційної діяльності (рис. 1.1).

За територіальною ознакою здійснення виділяють інвестиційну діяльність на рівні регіону, держави та міжнародну.

За спрямованістю інвестиційних потоків відзначають внутрішню, що здійснюється в територіальних межах однієї країни, і зовнішню інвестиційну

діяльність, яка передбачає вкладення ресурсів в об'єкти інвестування, розміщені за межами територіальних кордонів певної країни.

Види інвестиційної діяльності				
За територіальною ознакою	регіону		За сферою здійснення	у соціальній
	держави			в економічній
	міжнародна			в екологічній
За спрямованістю інвестиційних потоків	внутрішня		За рівнем ризиковості	низькоризикова
	зовнішня			середньоризикова
За тривалістю реалізації інвестиційних проєктів	довгострокова			
	середньострокова	інтелектуальна		
	короткострокова	фінансова		
За суб'єктами здійснення	державна			капітальна
	приватна			
	змішана			

Рисунок 1.1 – Класифікація інвестиційної діяльності

За тривалістю реалізації інвестиційних проєктів розрізняють короткі (тривалістю до 1 року), середні (від 1-го року до 3-х) та довгострокову інвестиційну діяльність (понад три роки).

За суб'єктами здійснення виділяють державну, приватну й змішану інвестиційну діяльність. Державна інвестиційна діяльність реалізується органами влади за рахунок коштів державних та регіональних бюджетів, позабюджетними фондами; державними підприємствами та установами за рахунок власних чи позикових коштів. Приватна інвестиційна діяльність здійснюється громадянами, фізичними і юридичними особами, підприємствами недержавної форми власності та релігійними організаціями. Змішана інвестиційна діяльність передбачає її реалізацію на умовах державно-приватного партнерства.

За сферою здійснення інвестиційну діяльність можливо розділити на соціальну, економічну та екологічну. Інвестиційна діяльність у соціальній сфері зосереджена на фінансуванні транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, тимчасового розміщення й організації харчування, інформації й телекомунікації, професійної, наукової та технічної діяльності, державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування, освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтва, спорту, розваг і відпочинку. До інвестиційної діяльності в економічній сфері варто віднести інвестиції в промисловість, сільське господарство та будівництво.

За об'єктами здійснення інвестиційна діяльність поділяється на капітальну, фінансову та інтелектуальну. Капітальна інвестиційна діяльність, відповідно до методики Держкомстату, передбачає вкладення в матеріальні й нематеріальні активи. До матеріальних активів відносять землю, будівництво, машини, устаткування, інвентар, транспортні засоби, біологічні та інші активи.

Нематеріальними активами є програмне забезпечення, права користування природними ресурсами, майном, ліцензії, патенти, торгові марки тощо.

Об'єкти фінансової інвестиційної діяльності – це фінансові інструменти(активи): акції, облігації, інші цінні папери, активи інших підприємства.

Інтелектуальна інвестиційна діяльність передбачає вкладення у творчий потенціал суспільства, в об'єкти інтелектуальної власності.

За рівнем ризиковості інвестиційна діяльність поділяється на низькоризикову, середньоризикову та високоризикову. Низькоризикову інвестиційну діяльність вважають безпечним способом вкладення економічних ресурсів. Середньоризикова передбачає наявність середньоринкового рівня ризику в об'єктах інвестування. Інвестиційна діяльність із високим ризиком відрізняється суттєво вищим рівнем ризику.

До неї належить спекулятивна інвестиційна діяльність, що характеризується вкладенням у найбільш ризикові об'єкти, за якими очікуються найвищий дохід та ефективність її здійснення.

Різноманіття підходів до сутності інвестиційної діяльності зумовлено тим, що її розглядають на різних рівнях. Інвестиційна діяльність відбувається на трьох рівнях: макро-, мезо- та мікрорівні.

Кожен із рівнів характеризується своїми властивими показниками, потребує власних підходів до вивчення, аналізу тощо. У більшості економічних теорій інвестиційну діяльність вивчають в основному на макро- та мікрорівні, тобто з позиції держави й міжнародних угруповань та окремих суб'єктів господарювання відповідно. Мезорівень, або регіональний рівень, виокремлюється лише деякими з подібних теорій, він є недостатньо дослідженим.

На макрорівні здійснюється оцінка ключових економічних процесів й проблем щодо імплементації національної інвестиційної політики. На мікрорівні здійснюється аналіз діяльності приватних інвесторів та визначається ступінь впливу національної економічної політики на них. Недостатня глибина та практичність традиційних економічних мікро- і макропідходів, за допомогою яких важко відобразити складність сучасної економіки та прогнозувати економічні кризи, привернуло широку увагу економістів до мезорівня економіки (рис. 1.2).

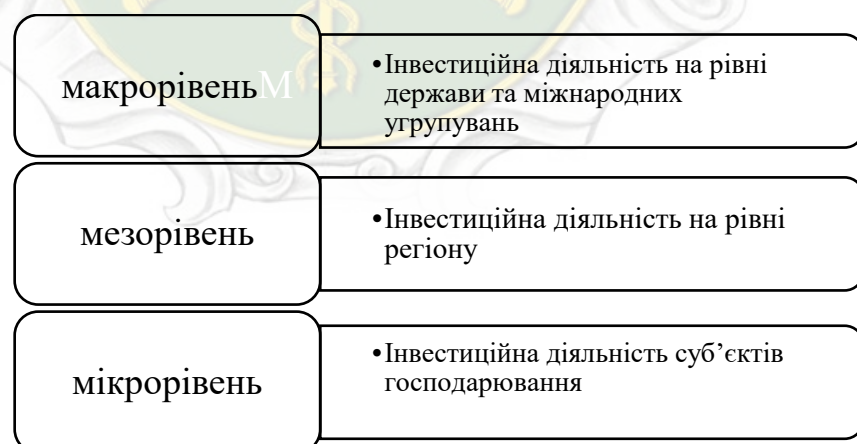

Рисунок 1.2 – Рівні інвестиційної діяльності

Проте, інвестиційні кризи довели неефективність такої системи і регулювання інвестиційної діяльності і регулювання інвестиційної діяльності поступово зміщується на регіональний рівень, на якому краще видно поточні завдання розвитку, можливі до застосування методи активізації. На мезорівні на перший план виходять поняття інвестиційної привабливості регіону, інвестиційного клімату, інвестиційного потенціалу, інвестиційного ризику й інвестиційної активності. Раціональний підхід до оцінки цих процесів і явищ дасть змогу ефективно провести структурну перебудову економіки та активізувати інвестиційну діяльність не лише регіону, але й країни в цілому.

Важливість розгляду процесів інвестиційної діяльності саме на регіональному рівні підкреслює Е. Забарна, зазначаючи, що концентрація інвестиційного потенціалу все більшою мірою набуває регіонального характеру

Проаналізувавши поняття «інвестиційна діяльність» провідними економістами, можливо зробити висновок, що, незважаючи на множинність визначень цих понять, в економічній науці відсутня дефініція, яка б враховувала усі аспекти реалізації інвестиційної діяльності.

Інвестиційну діяльність у регіоні можливо визначати як цілеспрямований комплекс дій та заходів щодо залучення інвестицій у різні сфери господарювання із врахуванням особливостей регіонального розвитку з метою досягнення соціальної, економічної та екологічної ефективності від її виконання.

Таким чином, дослідження численних теоретичних джерел економічної сутності інвестицій дозволило дати об'єктивне трактування поняття інвестицій. Інвестиції розглядаються як динамічний процес зміни форм капіталу, послідовного перетворення первісних ресурсів і цінностей в інвестиційні витрати й перетворення вкладених коштів у приріст капітальної вартості у формі економічного, соціального або екологічного ефекту.

Інвестиції – це вкладення як у грошовий, так і в реальний капітал. Вони здійснюються у вигляді коштів, кредитів, цінних паперів, а також вкладень у

рухоме й нерухоме майно, інтелектуальну власність, майнові права й інші цінності. Розглянуто економічну категорію «інвестиційна діяльність» як необхідну умову індивідуального кругообігу засобів господарюючого суб'єкта. Узагальнюючи різні літературні трактування, запропоновано авторське формулювання поняття інвестиційної діяльності як цілеспрямованого процесу пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів інвестування, збалансованої за обраними параметрами інвестиційної програми та забезпечення ефективної їх реалізації

Визначено, що інвестиційна діяльність здійснюється на трьох рівнях – макро-, мезо- й мікрорівні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Оцінка інвестиційного потенціалу Вінницької області

Економічне зростання України та її регіонів потребує ефективного залучення та використання фінансових ресурсів, а тому питання залучення інвестицій стає все актуальнішим. Завдяки залученню коштів з'являється можливість модернізувати, технологічно оновити виробництво, збільшити обсяги та якість випущеної продукції, розвинути інвестиційну інфраструктуру тощо. Україна та Вінницька область зокрема, завдяки наявному потенціалу, висококваліфікованому людському капіталу, є державою із широким простором для інвестиційної діяльності.

Одним із показників розвитку економіки є рівень залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів, у тому числі й коштів міжнародних фінансових організацій. Умовою соціально-економічного зростання регіонів та країни є ефективна інвестиційна діяльність, яка визначається інвестиційним потенціалом, що характеризує здатність залучати та використовувати наявні фінансові ресурси.

Ключовим фактором, що значно впливає на інвестиційну привабливість будь-якої території є інвестиційний клімат, який передбачає наявність певних умов інвестування, що впливають на переваги потенційного інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестицій. Проблема залучення інвестицій для Вінницького регіону є надзвичайно актуальною, оскільки інвестиційний потенціал використовується недостатньо ефективно, особливо в контексті процесів з децентралізації влади та створення нових об'єднаних територіальних громад.

Інвестиційний потенціал є результатом використання потенційних можливостей області та фактором подальшого саморозвитку в результаті здійснення інвестиційної діяльності. Загалом інвестиційний потенціал слід розглядати як організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, виробничих) та можливість розвитку, що досягається через реалізацію внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей через механізм інвестування

Вінницька область є досить інвестиційно-привабливим регіоном, оскільки має потужний промисловий та науковий потенціал, розвинену транспортну інфраструктуру, вигідне географічне розташування. Область знаходиться в центрі України, у самому центрі величезного споживчого ринку (перевищує 40 млн. людей), на перетині транспортних шляхів. Близьке розташування до столиці (260 км), як до основного ринку збуту товарів, та основних транспортних коридорів є конкурентними перевагами регіону. Мережа залізничних колій в області складає 1124 км, вона з'єднує всі основні промислові центри регіону з містами України, СНД, Європи. Найбільшими залізничними вузлами Вінницької області є міста Вінниця, Жмеринка, Козятин і Вапнярка.

Незначна віддаленість від морських портів, що мають вихід в Середземне море (м. Одеса - 430 км/6 год, м. Миколаїв - 465 км/ 6 год, м. Херсон - 533 км/7 год).

Розвинута мережа міжнародних автомобільних доріг забезпечує зовнішні транспортні зв'язки з головними промисловими центрами України та транзитні автомобільні зв'язки з кордонами Польщі, Білорусі та Молдови. Вінницька область має найвищий в Україні коефіцієнт транзитивності території.

В області проходить частина державного кордону України з Республікою Молдова, її довжина становить 202 км. Через Молдову існує транспортне сполучення до країн ЄС та Балканського півострова. Незначною є віддаленість від морських портів, що мають вихід в Середземне море.

Також на території області зареєстрований КП «Аеропорт Вінниця», який розташований в 7,5 км на схід від залізничної станції м. Вінниця і в 1 км на південний захід від населеного пункту Гавришівка. Він знаходиться в центрі України, та має зручну транспортну розв'язку (автомобільну та залізничну) для перевезення пасажирів та вантажів як по Україні, так і за її межами. В аеропорту облаштовано пункт пропуску через державний кордон, діє митна служба. Аеропорт має дозвіл на обслуговування міжнародних рейсів.

На даний час в області утворено 63 спроможних об'єднаних територіальних громад та утворено 6 районів.

По території області проходять 3 магістральних газопроводи: «Уренгой - Помари - Ужгород», «Союз», «Дашава - Київ», які постачають природний газ до країн ЄС, експлуатується 9300 км. газорозподільних мереж. Також областю пролягає нафтопровід «Одеса - Броди», який має технологічний розрив, що дозволяє побудувати в цьому місці завод з переробки сирової нафти.

Область межує із 7-ма областями України та на ділянці 190,7 км межує із Республікою Молдова. Це слугує передумовою для активного розвитку транскордонного та міжрегіонального співробітництва. На даний час, як на рівні області, так і на рівні територіальних громад області реалізується майже 100 Угод про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з адміністративно-територіальними одиницями іноземних держав: з регіонами Республіки Польща, Республіки Молдова, Республіки Білорусь, Румунії, Чеської Республіки.

Протягом п'яти останніх років приділялася увага створенню сприятливого бізнес-клімату, підтримці місцевого бізнесу, розширенню ринків збуту, перейняттю іноземного досвіду із залучення інвестицій. В рамках цього було організовано економічні місії вінницьких підприємців до Польщі, Чехії, США, Канади, Китаю, Нідерландів, Румунії, в ході яких

представлено економічний, інвестиційний, аграрний потенціал Вінниччини та налагоджено нові бізнес-контакти (Додаток А).

Одним із важливих складових інвестиційного потенціалу області є відсутність критичних демографічних та економічних диспропорцій у розвитку регіону (співвідношення міського/сільського населення - 51,4/48,6; співвідношення жінок/чоловіків - 57,3/46,3 (окрім вікової групи від 70 років - співвідношення жінок/чоловіків - 69,8/30,2); співвідношення обсягу реалізованої продукції суб'єктами господарювання - м. Вінниця/область - 47,1/58,9).

Позитивним елементом інвестиційного потенціалу є високий рівень залучення інвестицій в основний капітал за рахунок власних коштів підприємств та організацій (у 2019 році показник становив 76,8%) (табл. 2.1). За результатами моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2019 рік Вінниччина увійшла у п'ятірку лідерів, посівши четверте місце. В регіоні функціонує понад 1200 великих, середніх і малих підприємств різної форми власності, які виробляють промислову продукцію (Додаток Б).

Таблиця 2.1 – Питома вага Вінницької області в економіці України за період 2014-2019рр.

Показники	Частка області, %					
	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)	2,8	3,0	3,1	3,1	3,1	Дані за 2019 рік у 2021 р
Обсяг реалізованої промислової продукції	2,2	3,0	3,0	3,1	3,1	3,3
Виробництво продукції сільського господарства	7,9	7,6	8,4	8,2	8,4	8,5
Обсяг виконаних будівельних робіт	2,3	2,7	3,4	3,0	4,1	5,7
Капітальні інвестиції	2,6	2,7	2,3	2,6	3,0	2,5
Обсяг експорту товарів і послуг	1,4	2,2	2,7	2,8	3,0	2,4
Обсяг імпорту товарів і послуг	0,8	0,7	0,8	0,8	1,0	0,98
Обсяг роздрібного товарообороту	2,3	2,4	2,2	2,2	2,2	2,9

Проаналізувавши дані наведені у таблиці, варто відзначити збільшення у 2019 році частки обсягу реалізованої промислової продукції та продукції сільського господарства, у порівнянні з 2018 роком.

Якщо досліджувати інвестиційний потенціал Вінницького регіону, який вважається аграрним, то його унікальним складником є земельні ресурси. Область має понад 2,0 млн. га сільськогосподарських угідь, з них 1,7 млн. га ріллі. В переважній більшості – це високоякісні чорноземи. За розмірами сільськогосподарських угідь область займає серед регіонів України 9 місце.

До потенційних можливостей Вінницької області належать й інші природні ресурси. Серед корисних копалин слід виділити каолін, структурний камінь, граніт, фосфорити, крейду тощо. У Вінницькій області наявні декілька джерел лікувальних мінеральних вод. Як і радонові джерела, вони розташовані у м. Хмільник.

У регіоні густа мережа річок, найбільшою (317 км) є Південний Буг. На південному заході, на межі з Чернівецькою областю і Молдовою, протікає друга за розмірами річка України – Дністер. В межах області є 65 водосховищ, загальною площею водного дзеркала 11167 га та загальним об'ємом 282,6 млн. м³. Вінницька область є найбагатшою на водні ресурси, площа водного дзеркала ставків перевищує 22,5 тис. га.

Сільськогосподарський сектор займає головне місце в економіці регіону. Аграрний сектор Вінницької області за січень-грудень 2019 року серед регіонів України займає перше місце в сільському господарстві за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства та на 1 особу, по виробництву цукрових буряків, картоплі, м'яса та молока, друге місце – по виробництву зернових культур. Так, станом на 01.01.2020 Виробництво основних видів продукції рослинництва складає: цукровий буряк – 3149,5 тис. тонн; насіння соняшника – 800 тис. тонн; зернові та зернобобові – 5911,1 тис. тонн; картопля – 1907,6 тис. тонн.

Питома вага регіону у загальнодержавному виробництві сільськогосподарської продукції за 2019 рік складає 8,5 %. (табл. 2.2). Якщо порівнювати з 2014 роком, то питома вага області в загальнодержавному виробництві сільськогосподарської продукції зросла на 0,6 відсоткових пункти.

Таблиця 2.2 – Питома вага Вінницької області у виробництві сільськогосподарської продукції в економіці України у період 2014-2019 рр.

Питома вага області в загальному обсязі виробництва валової продукції сільського господарства по Україні, %	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.
	7,9	7,6	8,4	8,2	8,4	8,5

Варто відзначити, що протягом останніх років в сільському господарстві Вінницької області спостерігається тенденція до нарощування обсягів сільськогосподарської продукції та перетворення аграрного виробництва в прибутковий і високотехнологічний бізнес. Вінницька область має багатогалузевий промисловий комплекс. Регіональна промислова політика спрямована на створення сприятливих умов для розвитку місцевих підприємств.

В регіоні функціонує понад 1200 великих, середніх і малих підприємств різної форми власності, які виробляють промислову продукцію. Основу промислового сектору регіону складають понад 300 потужних (великих та середніх) підприємств різних форм власності.

Серед галузей промислового виробництва Вінницької області провідне місце займають харчова галузь (61,9%) та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (17,1%). Решта галузей займають від 0,4% (легка промисловість) до 3,8% (деревообробна галузь та виробництво готових металевих виробів) від загального обсягу реалізованої продукції. Збільшенню питомої ваги галузі сприяло впровадження у 2019

році 25 великих інвестиційних проектів загальною вартістю 1,3 млрд. грн, що дозволило створити 390 нових робочих місць.

Розвиток промислового сектору області за 2019 рік підтверджується індексом промислового виробництва, який склав 113,5% до 2018 року (табл. 2.3)

Таблиця 2.3 – Індекс промислової продукції Вінницької області у період 2015-2019 рр.

Територія	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Україна	95,7	102,8	100,4	101,6	98,2
Вінницька область	104,0	105,3	108,2	99,2	113,5
Місце серед регіонів України	2	13	7	15	1

Розвиток малого бізнесу Вінницької області характеризується:

- збільшенням кількості суб'єктів малого бізнесу;
- збільшенням надходжень до бюджетів всіх рівнів;
- зниженням тенденції щодо зменшення темпів припинення діяльності суб'єктами малого бізнесу;
- збільшенням фінансової підтримки для розвитку малого підприємництва за рахунок коштів обласного бюджету, в тому числі стартапів.

Варто зазначити, що за оцінками різних експертів та проведеного анонімного опитування підприємців, розвиток малого бізнесу області на даний час характеризується зменшенням регуляторного навантаження на бізнес. У малому підприємстві Вінницької області зайнята майже четверта частина економічно активного населення області. На малих підприємствах області зайнято понад 50,0 тисяч осіб.

Кількість малих підприємств Вінниччини у 2019 році в порівнянні з 2018 роком зросла на 6,8% та характеризується позитивною динамікою.

Найбільша кількість малих підприємств серед районів/міст зосереджена у м. Вінниці – 3556 одиниць та в Вінницькому районі – 466 одиниць, в Крижопільському районі їх кількість становить - 184 одиниці, в м. Хмільник – 142 одиниці та м. Могилів-Подільському – 117 одиниць.

Покращення якості ділового середовища, зменшення регуляторного навантаження на бізнес, налагодження діалогу між бізнесом та владою, стимулювання розвитку конкурентоспроможності та інноваційних технологій створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій в економіку області. Ці фактори безумовно мають важливе значення при розгляді потенційним інвестором тієї території, куди він має намір вкласти кошти.

На початку 2020 року стало відомо, що Вінницька область підтвердила рейтинг інвестиційної ефективності на рівні *ineV*, що відповідає рівню «високий». Середня бальна оцінка інвестиційної ефективності області за 2019 рік становить 188,25 бали за методологією, яку визначає рейтингове агентство Євро-Рейтинг.

У 2018 році Вінницька область очолила рейтинг «Regional Doing Business 2018» за легкістю ведення підприємницької діяльності. Даний рейтинг проводиться Офісом ефективного регулювання (BRDO) та Спілкою Українських підприємців (СУП) за методологією Світового банку. [4].

За результатами національного опитування МСП, який проводився Програмою USAID «Лідерство в економічному врядуванні» Вінницька область посідає перше місце серед регіонів України в Рейтингу регіонального індексу ділового клімату та за рівнем довіри бізнесу до держави.

Місто Вінниця міжнародною антикорупційною мережею Transparency International визнано «найпрозорішим» обласним центром, також місто посіло перше місце у рейтингу прозорості інвестиційного сектору України.

В області діє громадська організація «Вінницький Бізнес Клуб», до складу якої увійшли 35 потужних підприємств області. Дана громадська організація надає можливість підняти економічний потенціал області на новий рівень, захищає інтереси бізнесу, популяризує українську продукцію на міжнародній арені та активно налагоджує бізнес зв'язки з іноземними партнерами.

З метою створення умов для розвитку бізнесу, третій рік поспіль у Вінницькій області діє фінансова підтримка підприємців-початківців (стартапи) за рахунок коштів обласного бюджету та проводиться конкурс бізнес-планів для підприємців-початківців (стартапів). Гранти на розвиток власної справи отримали 77 учасників конкурсу.

В області створено Агенцію регіонального розвитку, метою якої є сприяння регіональному розвитку Вінницької області за рахунок залучення інвестиційних та додаткових ресурсів, а також здійснення комплексу заходів, направлених на розвиток бізнес-середовища та покращення іміджу області.

Важливо відзначити, що первинними факторами для залучення інвестицій є безпека приватної власності, розвиток інфраструктури та політична стабільність, а також прозорість та зручний для бізнесу інтерфейс державних послуг. У Вінницькій області налагоджена система надання різноманітних адміністративних послуг через Центри надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП). В середньому у 40 утворених ЦНАП в районах надається 144 види послуг від соціального призначення, реєстрації бізнесу, майна, земельних відносин до документів дозвільного характеру. Вінницька область займає II місце серед регіонів України за кількістю наданих адміністративних послуг (8,9% від загальної кількості послуг).

Разом з тим, для області характерна наявність негативних тенденцій, зокрема економічний спад на тлі загальнодержавних процесів, низький рівень інвестування, а також структурні проблеми економіки, зумовлені переважно сильною залежністю від сільського господарства. Основні

зовнішні фактори, які визначають інвестиційний потенціал промислових підприємств у Вінницькій області наведено в таблиці 2.4.

Також відзначається фактично відсутність потужних вітчизняних інвесторів, що в свою чергу, насторожує іноземного інвестора, який охочіше вкладає свої кошти у ті регіони, де є вітчизняні інвестори, наявність яких розглядається як певна записка стабільності.

Таблиця 2.4 – Зовнішні фактори, що впливають на інвестиційний потенціал промислових підприємств у вінницькій області

Позитивні	Негативні
Сприятливий клімат	Значне податкове навантаження на прибуток підприємств
Насичена мережа залізничних і автомобільних шляхів	Низька частка залучених коштів вітчизняних інвесторів
Наявність науково-промислового потенціалу	Низький рівень організаційного регулювання інвестиційної діяльності
Наявність ресурсно-сировинної бази	Високі ставки по кредитах
Створення сучасних програмних продуктів та інформаційних технологій	Нестабільність вітчизняного законодавства
Вигідне географічне розташування відносно ринків України та країн СНД	Недостатній розвиток відносин власності, незахищеність власності, рейдерські захоплення

Тому, питання активізації інвестиційної діяльності у Вінницькій області, поліпшення можливостей для працевлаштування, підтримка малого та середнього бізнесу, диверсифікації регіональної економіки є дуже актуальними на даний час.

Підсумовуючи, можна виділити основні аспекти інвестиційного потенціалу Вінницької області:

- вигідне географічне розташування;
- сприятливий бізнес клімат та надання спрощених і якісних адміністративних послуг;
- розвинений та диверсифікований промисловий сектор економіки;

- високий розвиток АПК та наявність потенціалу для подальшого росту;
- високий науковий потенціал та найкращі висококваліфіковані кадри;
- наявність стартових майданчиків для реалізації інвестиційних проектів;
- велика кількість розвіданих корисних копалин промислового значення;
- наявність ексклюзивних рекреаційних ресурсів.

Загалом, критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону бувають різними і підбираються з огляду на вид дослідження або цілі, які ставить перед собою відповідна громада. Найголовніше тут – це наявність інвестиційної пропозиції, її промоція і належний рівень обслуговування інвестора. Обов'язковим елементом є зусилля, вкладені у створення інвестиційних територій і здатність до ухвалення рішень у питаннях залучення інвестора.

Отже, аналіз інвестиційного потенціалу Вінницької області показує, що, загалом область є пріоритетною для залучення інвестицій та формування потужного інвестиційного потенціалу. Інвестиційний потенціал регіону складається з окремих категорій у дещо вужчому розумінні цього слова, а саме: ресурсно-сировинного, споживчого, інфраструктурного, інтелектуального тощо. Проте, існують і певні проблеми з якими стикається як внутрішній так і зовнішній інвестор: присутня геополітична нестабільність держави, неврегульованість проблеми із захистом прав власності, фактично відсутність правового механізму захисту інвесторів, корупція, а також незабезпеченості довгострокової стратегії розвитку країни та адміністративні бар'єри на шляху ведення бізнесу. Окремою проблемою, з якою стикаються іноземні інвестори варто назвати інфраструктурний монополізм.

Створення відповідного інвестиційного потенціалу Вінницької області забезпечить інтенсивний розвиток сільського господарства нашого регіону, а

також створить потужну базу для розвитку харчової і переробної промисловості.

2.2 Оцінка динаміки та структури інвестицій Вінницької області

Інвестиції відіграють вирішальну роль в створенні потужного індустріального потенціалу і підвищенні ефективності виробництва. Безперечно, процеси економічного оновлення і росту визначаються розмірами і структурою інвестицій, якістю і швидкістю їх впровадження. Чим інтенсивніше відбувається інвестування, тим швидше відбувається відтворювальний процес, тим активніше відбуваються ефективні ринкові перетворення. На Вінниччині спостерігається активізація як вітчизняних, так і іноземних інвесторів.

Загалом на ринку інвестиційних товарів Вінниччини значну питому вагу займають інвестиції в основний капітал, зокрема інвестиційні проекти, що пов'язані з реконструкцією та модернізацією, технічним переозброєнням діючих підприємств, придбанням обладнання, сучасних технологій тощо. Але не менш важливим джерелом фінансового забезпечення інвестиційної активності підприємств регіону виступають прямі іноземні інвестиції.

Протягом останніх років у Вінницькій області спостерігаються позитивні тенденції щодо збільшення обсягів інвестицій в основний капітал. Обсяги капітальних інвестицій у 2019 році зросли у понад 3 рази порівняно з 2015 роком, а збільшення до 2018 року становило 5 885,5 млн. грн. Динаміка капітальних інвестицій за 2015-2019 роки свідчить про позитивну тенденцію щодо зростання обсягів капітальних інвестицій в цілому та у розрахунку на 1 особу.

За обсягами капітальних інвестицій (крім інвестицій з державного бюджету) у розрахунку на 1 особу населення за 2019 рік Вінниччина займає 5 місце серед регіонів України (табл. 2.5).

Концентрація капітальних інвестицій у Вінницькій області спостерігається в першу чергу в галузі сільського господарства (понад 27%). Ще близько 40% обсягу інвестицій вкладено в переробну промисловість.

Таблиця 2.5 – Капітальні інвестиції у розрізі видів економічної діяльності за період 2015-2019 рр., млн. грн.

Види економічної діяльності	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.
Сільське, лісове та рибне господарство	2195	3371	4628	9368	7965
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	14	34	69	122	118
Переробна промисловість	1971	1525	1918	2071	3002
Оптова та роздрібна торгівля	237	269	550	300	430
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	330	183	371	422	502
Операції з нерухомим майном	91	153	157	87	140

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій у Вінницькій області в попередніх роках та у 2019 році залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 71,1% загального обсягу. Частка залучених та запозичених коштів, а саме кредитів банків та інших позик, становила 5%. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 11,9% капітальних інвестицій. Кошти населення на будівництво житла становили 7,6%.

Обсяг залучених прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн світу в економіку Вінницької області на 31 грудня 2019 року склав 236,7 млн. дол. США, що на 6,4% більше обсягів інвестицій на початок року, та в розрахунку на одну особу населення склав 153,2 дол. США.

У 2019 році в економіку Вінницької області іноземними інвесторами вкладено 10,3 млн. дол. США прямих інвестицій та вилучено 1,6 млн. дол. акціонерного капіталу нерезидентів. За темпом приросту прямих іноземних інвестицій область займає 13 місце серед регіонів України.

Інвестиції у Вінницьку область надійшли з 54 країн світу. Переважна більшість інвестицій (83,7% загального обсягу акціонерного капіталу) надійшла з країн ЄС – 198,2 млн. дол., з інших країн світу – 38,5 млн. дол. (16,3%). До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає 74,2% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Польща – 68,9 млн. дол., Австрія – 32,0 млн. дол., Кіпр – 31,7 млн. дол., Франція – 27,4 млн. дол., Німеччина – 15,7 млн. дол.

Найбільш привабливими для іноземних інвесторів залишаються промислові підприємства Вінницької області. На підприємствах промисловості зосереджено 186,1 млн. дол. (78,6%) загального обсягу прямих інвестицій в область, у тому числі переробної – 167,8 млн. дол. та добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 16,7 млн. дол. Серед галузей переробної промисловості у виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність внесено 69,7 млн. дол. прямих інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 67,4 млн. дол., у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 15,5 млн. дол.

Вагому частку (60,5%) іноземного капіталу зосереджено у м.Вінниці – 143,2 млн. дол. Також, значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено у Козятинському районі – 21,9 млн. дол. (9,3%), Вінницькому – 9,4 млн. дол. (4,0%), Барському – 8,7 млн. дол. (3,7%), Тульчинському – 7,6 млн. дол. (3,2%), Тиврівському – 6,7 млн. дол. (2,8%), Калинівському – 5,8 млн. дол. (2,4%).

За період 2016-2019 рр. у Вінницькій області реалізовано 119 інвестиційних проєктів у промисловості на суму понад 9 млрд. грн.(рис. 2.1)

Найбільше проєктів реалізовувалось у галузі альтернативної енергетики та харчовій і переробній промисловості Вінницької області.

За період з 2016 по 2019 роки у галузі альтернативної енергетики було реалізовано 39 проєктів та створено понад 260 робочих місць. Найбільшими серед них є будівництво сонячних електростанцій ТОВ «Енергосопор Про» у Барському районі, введення в дію сонячної електростанції потужністю 16МВт підприємством ТОВ «Чечельник ІНВЕСТ», завод з виробництва сонячних панелей у м. Вінниці KNESS PV.

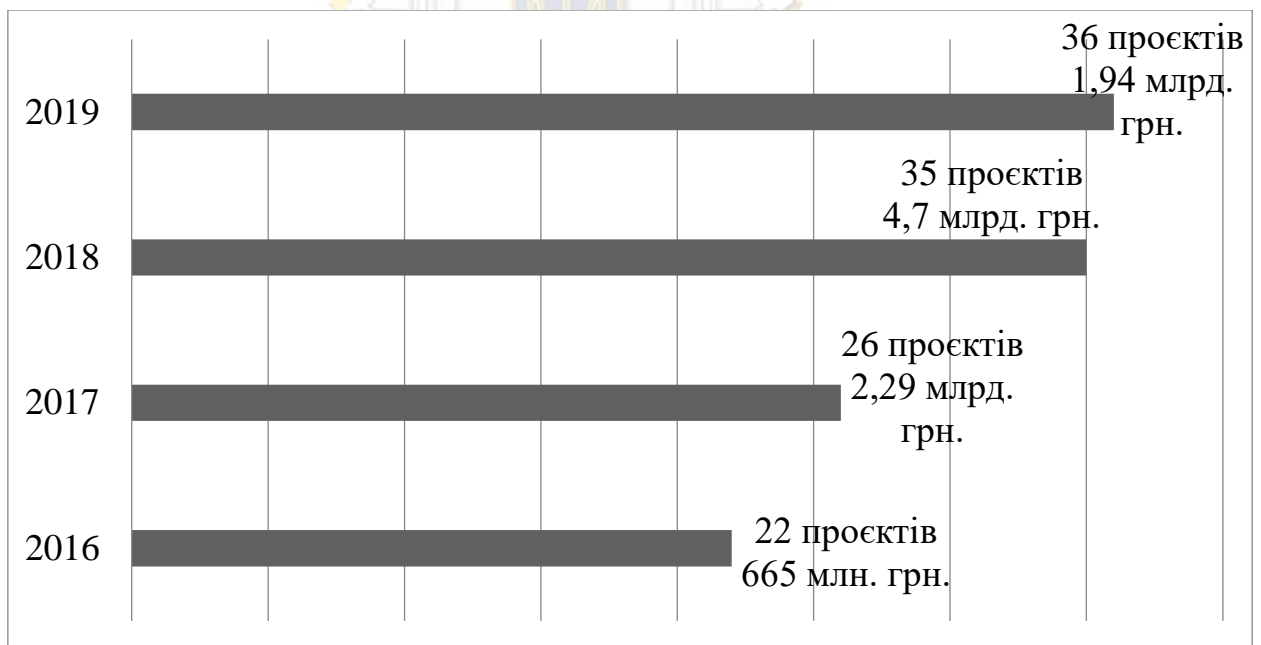

Рисунок 2.1 – Реалізація інвестиційних проєктів у промисловому секторі у Вінницькій області у 2016-2019 рр.

Варто зазначити, що інвестиції в альтернативну енергетику останнім часом набирають популярність, адже попит на цю галузь зростає щороку. У 2019 р. в Україні інвестовано близько 3,7 млрд. євро у відновлювану електроенергетику. У Вінницькій області на даний момент працюють 44 сонячних електростанцій. До 2021 року приватними інвесторами в області заплановано побудувати додатково ще 26 об'єктів відновлювальної енергетики. Частка відновлювальної енергетики в загальному споживанні Вінниччини на кінець 2019 року становила понад 12%.

Харчова та переробна галузь також залишається привабливою для інвестування як в Україні загалом та і у Вінницькій області. Щорічно прямі іноземні інвестиції в харчову промисловість України становлять близько 3 млрд. дол., а це більше 25% від загальних прямих іноземних інвестицій в промисловість країни. Завдяки залученим коштам інвесторів, харчова та переробна промисловість області змогла вийти на новий рівень, та забезпечити офіційним працевлаштуванням близько 700 осіб переважно із сільської місцевості (табл. 2.6)

Таблиця 2.2 – Реалізація інвестиційних проєктів у харчовій та переробній промисловості Вінницької області у 2016-2019р.р.

Роки	Кількість реалізованих проєктів	Сума інвестицій млн. грн.	Кількість створених робочих місць
2016	11	200	170
2017	12	540	270
2018	16	2250	150
2019	7	219	58

В харчовій та переробній промисловості Вінницької області найбільші інвестиції вкладено підприємствами: «Вінницький бройлер» ПрАТ «Зернопродукт МХП», ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат» ТОВ «Люстдорф», ТОВ «Агрона Фрут Україна», ЗЕА «Новосвіт», ТОВ «VillaMilk». Відповідно ці підприємства забезпечили значну кількість робочих місць у своїй галузі.

Вінницька область традиційно являється аграрною областю, а тому в аграрний сектор залучається значні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс Вінницької області за 2019 рік склали 18,97 млн. дол. США. За 2018 рік частка іноземних інвестицій у сільське господарство становила 17,31 млн. дол. США, у 2017 - 19,93 млн. дол. США.

Капітальні інвестиції в агропромисловий комплекс Вінницької області за січень-грудень 2017 року склали 5329,2 млн. грн., за січень-грудень 2018 року - 10470,7 млн. грн., за січень-грудень 2019 року - 7696,2 млн. грн. З

наведених даних можна відмітити, що інвестиції в агросектор стабілізувались у 2017-2019 роках, проте погано, що вони є короткотерміновими. Закордонні інвестори досить мало інвестують у довгострокові та складні проекти.

Отже, загалом у період 2017-2019 років у Вінницькій області відбулося значне покращення інвестиційного клімату та, як наслідок, суттєвий притік інвестиційного капіталу. Найбільше іноземних інвестицій надходить з Кіпру, Австрії та Німеччини. Капітальні інвестиції надходять найбільше у галузі зі швидкою віддачею.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Інструменти залучення інвестицій у Вінницьку область

Одним із важливих завдань, які постають сьогодні перед органами влади є нарощення інвестицій в економіку. Адже залучення додаткових коштів дасть змогу досягнути більш динамічного економічного розвитку та покращити рівень життя населення. Суб'єкти органів влади змушені вступати у конкурентну боротьбу, вдосконалюючи існуючі та впроваджуючи нові інструменти для залучення інвестицій в свою економіку. В часи світової економічної кризи, залучити потужного інвестора стає непростим завданням. Постає питання як зацікавити інвестора і мотивувати його вкласти кошти? Для того щоб потенційний інвестор або представник відповідної компанії захотів здійснити вкладення певний проєкт, він повинен переконатися, що для нього цей проєкт вигідний.

Першочерговим завданням влади у залученні інвестицій є створення якісного продукту для інвестицій, іншими словами, влада має зацікавити і переконати розмістити бізнес або виробництво на території своїх міст та районів.

Для залучення інвестицій в економіку потрібно перш за все створити певний рівень інвестиційної привабливості. Більшість наукових джерел подають визначення інвестиційної привабливості як сукупності чинників (економічних, соціальних, політичних, правових, екологічних та інших), які зумовлюють поведінку діючих та потенційних суб'єктів інвестиційної діяльності щодо вкладення інвестицій у розвиток економіки.

В умовах реформи децентралізації, об'єднаним територіальним громадам передана значна частина управлінських повноважень, за допомогою яких у них є всі можливості для підвищення рівня інвестиційної привабливості своєї громади та створення відповідних конкурентних умов для залучення інвесторів.

Свої інвестиційні можливості громади можуть розкрити через інфраструктурні проекти, розвиток кластерів та індустриальних парків, культурно-креативні індустрії. Ключовими інструментами, за допомогою яких можливо залучити інвестиції є:

- стратегічне планування,
- якісне управління земельними ресурсами,
- повноваження архітектурно-будівельного контролю,
- професійно-технічні кадри,
- міжрегіональна кооперація,
- міжнародна технічна допомога,
- інвестиційні преференції.

Ці інструменти можуть розвивати не тільки окремі громади, а й область і декілька регіонів одночасно.

Поширеними помилками при розробці інвестиційних інструментів є підготовка лише інформаційних матеріалів та презентацій земельних ділянок. Насправді ж важливим є розвиток місцевої освіти, фінансування робіт із відновлення енергомереж і підключення до них, організація транспортного сполучення та системи взаємодії місцевої влади з бізнесом. Залучення іноземних інвестицій є частиною територіального маркетингу.

Зазвичай, під територіальним маркетингом вбачають, насамперед, комплекс інструментів, які застосовують для підвищення популярності та поліпшення іміджу відповідної території. Такими інструментами є створення позитивного іміджу, вивчення потреб потенційних інвесторів, організація інвестиційних семінарів, конференцій, бізнес-форумів, презентацій інвестиційних проектів тощо.

Враховуючи обмежені бюджети та специфіку діяльності із залучення інвестицій на місцевому рівні, мінімальний набір маркетингових та інформаційно-аналітичних інструментів повинен включати:

- інвестиційний паспорт міста або області,
- інвестиційний портал;
- галузеві дослідження (це доцільно робити на рівні області);
- дорожня карта інвестора;
- каталог пропозицій інвестиційної нерухомості;
- он-лайн база даних пропозицій інвестиційної нерухомості.

Ця складова системи територіального маркетингу вже знайшла значне відображення у діяльності органів державної влади та місцевих органів влади, зокрема у Вінницькій області. Інвестиційний портал – це головний комунікаційний канал у системі маркетингу регіону, просування інвестиційних пропозицій та створення інвестиційного іміджу регіону.

У Вінницькій області функціонує «Інвестицій портал Вінниччини»(<http://vininvest.gov.ua>). Портал створено для ознайомлення з інвестиційним потенціалом Вінницької області, її ресурсами та здобутками. Головними розділами Порталу є: «Портфель інвестиційних пропозицій»; «В активі області»; «Інвестиції, що вже працюють»; «Міжнародна технічна допомога» (з постійно оновлюваним зведеним моніторингом грантових програм, доступних для Вінницької області); «Туристичний путівник». Портал ведеться українською, російською та англійською мовами. На даний час створюються подібні портали об'єднаними територіальними громадами. Прикладом цього можна назвати Іллінецьку об'єднану територіальну громаду, яка створила відповідний «Бренд громади» в рамках якого представлено стратегічне бачення розвитку, визначено пріоритети посилення інвестиційної привабливості.

У місті Вінниця розроблено інвестиційний портал міста – Invest in Vinnytsia (<https://investinvinnytsia.com>.) Метою створення порталу є формування стандартизованого переліку потенційних інвестиційних

пропозицій та проєктів, створення можливості зворотного зв'язку для потенційних інвесторів, які цікавляться наявними пропозиціями на території Вінницької міської об'єднаної територіальної громади. На порталі представлено інформацію про пріоритетні галузі міста, фактори інвестиційної привабливості та надано алгоритм реєстрації бізнесу. У 2019 році розміщено на порталі «Гід інвестора» – який являє собою механізм дій, що включає процедуру реєстрації юридичної особи (резидентами та нерезидентами), процедуру проведення будівельних робіт та етапи їх реалізації для інвесторів на території Вінницького індустріального парку.

Для просування інвестиційних проєктів та пропозицій найбільш широко використовуються різного роду інформаційно-аналітичні видання, серед яких першість належить так званім інвестиційним паспортам.

Інвестиційний паспорт – ключовий базовий маркетинговий інструмент, який являє собою документ з інформацією про регіон, метою якого є зацікавити потенційного інвестора.

Інвестиційний паспорт повинен існувати в двох варіантах: паперовому та в електронному вигляді.

Розробка інвестиційного паспорта Вінницької області має передбачати такі етапи:

1. Врахування особливостей законодавчої бази в сфері інвестування.
2. Підготовку розпорядчої документації для формування кадастрової оцінки ділянок землі і промислових об'єктів нерухомості.
3. Підтримку пріоритетних проєктів з боку муніципальних органів (рис. 3.1).

Складаючи інвестиційний паспорт Вінницької області потрібно чітко слідувати вимогам, що стосуються його структури. Перший розділ являє собою презентацію інформації про географічне положення і його економічні особливості. В цьому розділі увага акцентується на унікальності території з точки зору її історії. Другий розділ паспорту Вінницької області присвячений економічному потенціалу. Тут повинна бути освітлена інформація про:

- природно-ресурсний потенціал;
- функціонування ключових галузей народного господарства і подальші їх перспективи;
- промислову інфраструктуру;
- демографічний ресурс;
- діяльність фінансово-кредитних установ і фіскальних органів.

Рисунок 3.1 – Послідовність кроків при створенні інвестиційного паспорта Вінницької області

Третій розділ має бути повністю присвячений інвестиціям. Даний розділ має супроводжуватися статистичними і аналітичними таблицями, схемами та малюнками, які дають чітке уявлення інвесторам про інвестиційну діяльність.

У четвертому розділі – необхідно вказати коректні контактні дані відповідного регіону.

Всі таблиці, діаграми, малюнки оформляються в окремий розділ «Додатки». Статистичні дані повинні подаватися в динаміці.

Найважливішим структурним елементом паспорту є розділ, що містить пропозиції для інвесторів. У цій частині визначені пріоритетні галузі для інвестування, якими, зокрема, для Вінницької області є сільське господарство, харчова та переробна промисловість, енергозберігаючі технології, туристична інфраструктура, інноваційні технології.

Якісний інвестиційний паспорт дозволяє стати фактором, що сприяє залученню уваги з боку потенційних інвесторів. Завдяки цьому документу формується об'єктивний погляд на перспективи розвитку муніципального району, його переваги і недоліки. Особлива увага повинна приділятися відомостями про інвестиційні проекти та інвестиційні майданчики, які існують в регіоні. Дані про майданчики, які припинили своє існування, також повинні бути відображені в інвестиційному паспорті.

При складанні інвестиційного паспорта нерідко не враховуються негативні аспекти розвитку території з метою їх приховування від інвестора. Але це вважається грубою помилкою, адже недолік інформації є перешкодою у формуванні об'єктивної оцінки ділового середовища.

Важливим інструментом залучення інвестицій, зокрема покращення іміджу території та умов ведення бізнесу є проведення опитування. Опитування дозволяє виявити перешкоди та проблеми, з якими стикаються інвестори. Крім того, такі опитування є гарним джерелом інформації щодо інвестиційної привабливості та іміджу регіону в очах інвесторів. Опитування оптимально проводити раз на рік, щоб підтримувати постійний діалог з інвесторами. Компанії дуже високо цінують, коли органи влади звертають увагу на проблемні питання їх діяльності і це може сприяти підвищенню рівня довіри до влади, а внаслідок цього і стимулювати реінвестування та розширення присутності інвестора на відповідній території.

Одним із інструментів залучення інвесторів у громаду є створення так званих інвестиційних територій. Незалежно від інформації про переваги

інвестування на певній території, які впливають із загальних чинників (податкова система, правове регулювання, вартість праці тощо), одним з найважливіших конкурентних переваг є добре підготовлена «інвестиційна територія» з ефективним управлінням. З точки зору інвестора найважливішими характеристиками інвестиційної території є:

- територія готова або не готова до негайного початку інвестування без необхідності додаткових витрат на підведення комунікацій і системи транспорту;
- територія має одного власника або одного представника власника, що розпоряджається умовами набуття власності території;
- територія має низку «інвестиційних переваг», притаманних тільки і виключно їй;
- територія має зрозумілий правовий статус, умови забудови, дозволи на здійснення господарської діяльності, а формально-правові загрози відсутні;
- ділянка розташована в межах «території розвитку», яка демонструє позитивні економічні зміни;
- не загрожує виникненням конкуренції або інших інвестицій, які мають негативний вплив на власну діяльність (наприклад, готель проти виробництва)

Ініціатива створення інвестиційної території належить публічній інституції (адміністрації), навіть у ситуації, коли йдеться про приватні території.

Це пов'язано, перш за все, з необхідністю витрат на комунальну інфраструктуру (дороги, комунікації), можливістю консолідації земель, а також прогнозоване використання інструментів державної підтримки на визначеній території.

До найпопулярніших форм створення інвестиційних територій належать:

- спеціальні економічні зони (великі території, звільнених від податків, управління органами торгівельного права);
- зони економічної діяльності (площа від кількох до кількох десятків гектарів, приналежність до одного органу місцевого самоврядування, відсутність відокремлених форм управління);
- технополіси, промислові парки, технологічні парки, індустріальні парки (від кількох до кількох десятків гектарів, акціонерні товариства, вибіркового прийом інвесторів – секторний підхід, території для стартапів – інкубатори).

За світовим досвідом індустріальні парки є одним із дієвих організаційно-економічних інструментів прискорення соціально-економічного розвитку територій за рахунок застосування системи стимулюючих організаційно-економічних умов для їх учасників.

Для прикладу, на території міста Вінниці розміщено 3 індустріальні парки, що внесені до Реєстру індустріальних (промислових) парків України: Вінницький індустріальний парк, Індустріальний парк «Вінницький кластер холодильного машинобудування», Індустріальний парк «Вінтер Спорт».

У Вінницькій області створений перший в Україні муніципальний інноваційно-технологічний парк (Інноваційно-технологічний парк «Кристал»), що спрямований на підсилення існуючих та створення нових високотехнологічних креативних індустрій у м. Вінниця та Подільському регіоні. Адже як показує світова практика, переможцями виявляються ті території, які не просто володіють потужним науково-технічним потенціалом, але і вміють найбільш ефективно його використовувати.

Навіть найкраще підготовлена інвестиційна територія як правило не буде відповідати на 100% очікуванням потенційного інвестора. У зв'язку з цим деякі власники чи керуючі територіями компанії використовують «відкриту» формулу. Вона полягає у тому, що дана територія має набір базових цінностей:

- зрозуміла ситуація з правом власності;

- наявність базової транспортної інфраструктури (під'їзди);
- знаходиться у безпосередній близькості до нерухомості усі необхідні комунікації;
- опрацьовано правову систему входження у право власності на нерухомість.

У багатьох випадках використовується методика «build-to-suit» або «taylor made», коли власник береться за підготовку інвестиційних територій, а також конкретної нерухомості до потреб інвестора, який потім купує або винаймає спеціально приготовлену відповідно до його вимог нерухомість. Ця система дозволяє уникнути непотрібних витрат на приготування інвестиційних територій, які не пристосовані до потреб потенційно зацікавленого інвестора.

Одним із механізмів залучення інвестицій є державно-приватне партнерство (ДПП), у тому числі у формі концесії. На відміну від приватизації, ДПП дозволяє залишити активи у власності держави (державного підприємства) і водночас скористатися перевагами доступу до приватного капіталу. Фактично, ДПП зберігає право власності держави на об'єкт із паралельним використанням не лише фінансових вкладень, а й технологій та управлінського досвіду, які часто заходять на підприємство разом із матеріальними ресурсами. Усі отримані ресурси починають працювати також і на державу, а не тільки на приватного інвестора, як це відбувається у випадку приватизації. Крім того у порівнянні з державними інвестиційними проектами така взаємодія дозволяє розподілити ризики реалізації проекту між державою та приватним інвестором. Тому ДПП є взаємно вигідним.

Отже, децентралізація створила можливості для економічного розвитку окремих територій, зокрема, через залучення інвестицій. Місцева політика повинна бути спрямована на створення сприятливого інвестиційного клімату в регіонах і громадах та просуванням власного

бренду, залучивши до цього комплексно різні інструменти та можливості роботи з потенційними інвесторами.

3.2 Проблемні питання залучення інвестицій та прогнозування показників інвестиційного розвитку області

Нестача національного капіталу та необхідність проведення реструктуризації підприємств, з одного боку, та потреба у скороченні технологічного розриву — з іншого, актуалізують для України питання залучення інвестицій.

Залучення саме довгострокових іноземних інвестицій, а також активізація діяльності з їх «просування» протягом майже усіх років незалежності України було одним із пріоритетних завдань її економічної політики, що визначалися низкою офіційних документів. Але, на жаль, сьогодні результати є невтішними, і великі західні інвестори з обережністю ставляться до України.

Незважаючи на те, що інвестиції залучаються у сфері економіки з високим прибутком, вони не зміцнюють конкурентні позиції країни на світових ринках. Надмірні приватні інвестиції у фінансовий сектор створюють підстави для екстенсивного розвитку національної економіки, але також наповнюють фінансову систему обіговими коштами, сприяють стабільній ліквідності фінансової системи країни.

Негативним чинником залучення інвестицій у Вінницькій області є збереження тенденції інвестування у проекти, що приносять швидкий прибуток. Оскільки головним мотивом здійснення інвестиційної діяльності, в тому числі іноземної, є отримання прибутку, іноземні інвестори не поспішають вкладати гроші у розвиток української економіки, її реорганізацію, вдосконалення управлінських процесів. Крім того, ризик ведення бізнесу залишається досить високим через економічну та політичну

нестабільність. Тому, інвестор прагне швидше вивести свій прибуток з країни. Дуже мала частка прибутку інвестується повторно в основний капітал. З огляду на це, значний приріст іноземних інвестицій в Україні не обіцяє масових позитивних зрушень у національній економіці. Адже лише 10 % іноземних інвестицій вкладено в оборотні кошти підприємств або купівлю обладнання. Решта вкладається у галузі економіки зі швидким оборотом капіталу: фінанси, нерухомість, торгівля. Таку ситуацію можна пояснити, зокрема, тим, що іноземні інвестори все ще розглядають Україну як країну, де можна швидко заробити гроші.

У сучасних умовах господарювання на залучення іноземних інвестицій значний вплив має інвестиційне середовище, яке в Україні залишається не найсприятливішим. У рейтингу Doing Business 2019 Україна піднялась на +5 пунктів і посіла 71 позицію зі 190 країн світу. Країна продемонструвала найбільше зростання в таких категоріях, як оподаткування (зростання на 110 позицій, 54 місце), міжнародна торгівля (+70 позицій, 78 місце) і захист прав інвесторів (+56 позицій, 72 місце). Україна посіла 85 місце з 141 в рейтингу Глобальної конкурентоспроможності економіки (Global Competitiveness Index). У рейтингу із 140 країн Україна знаходиться на 110 місці за рівнем державних інститутів, на 57 місці – з розвитку інфраструктури, на 77-му - за рівнем адаптації сучасних технологій, а також макроекономічна стабільність - 131 місце, охорона здоров'я – 94 місце, освіта – 46 місце, ринок товарів – 73 місце, ринок праці - 66 місце, фінансова система – 17 місце, обсяг ринку – 47 місце, динаміка бізнесу – 86 місце, здатність до інновацій – 58 місце. Експерти відмічають, що сильний вплив здійснює позиція України в рейтингу Transparency International 2019 за рівнем корупції, де наша країна розмістилась на 126 місці з 180

Міжнародний Валютний Фонд прогнозує дворазове падіння інвестицій в Україну за підсумками 2020 року. Приплив прямих іноземних інвестицій у 2020 році очікується на рівні \$0,8 млрд., а це у два рази менше, ніж у 2019 році (\$1,6 млрд.).

Слід також зазначити, що більша частина залучених в економіку України інвестицій – це інвестиції з офшорних зон, і це є показником того, що більша частина залучених коштів – гроші українських інвесторів, які прагнуть оптимізувати втрати від оподаткування.

Більшість інвесторів, представлених на українському ринку, охоче інвестують у галузі переробної промисловості, а також сферу оптової та роздрібною торгівлі — там, де швидко з'являються нові товари, змінюється асортимент, швидко окупаються витрати та невисокі комерційні ризики. Також популярними є галузі, що не потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема фінансовий сектор та сектор нерухомості.

До основних проблем, які гальмують розвиток інвестування загалом в Україну так і у Вінницьку область, можна віднести:

- корупцію та неефективну судову систему (неможливість захистити право власності чи справедливо вирішити бізнес-конфлікт);
- недосконалість відповідної законодавчої бази (нечіткість та непрозорість законодавчих норм, які можна трактувати неоднозначно, а також практика частих змін законодавства);
- високий рівень бюрократії (необхідність отримання великої кількості дозвільних документів у різних інстанціях);
- митні бар'єри (велику кількість скарг серед ділових кіл зарубіжних країн викликає робота митних служб, що пов'язане переважно з нестабільністю законодавства);
- недостатнє державне фінансування вітчизняних наукових закладів;
- відсутність власної системи оцінювання інвестиційного клімату країни та її окремих регіонів;
- низький рівень захисту прав потенційних інвесторів;
- ненадійність банківської системи (українські банки втратили довіру іноземних кредиторів, а також, що найголовніше, довіру населення);

обмеженим є кредитування юридичних та фізичних осіб банками, значно зменшився обсяг депозитів, які розташовані на рахунках українських банків).

Ще однією перешкодою прямих іноземних інвестицій є загроза негарантованості повернення вкладених коштів. Так, за перше півріччя 2020 року інвестиції у промисловості Вінницької області зменшилися на 30,7%, у будівництві - на 11,2%, у фінансовій та страховій діяльності – на 5,4%.

Капітальні інвестиції в агропромисловий комплекс Вінницької області за січень-червень 2020 року склали 2,5 млрд. грн., цей показник становить 56 % загального обсягу освоєних капітальних інвестицій області та на 19,5% менше, за вкладені кошти у відповідному періоді попереднього року (3,1 млрд. грн.. у січні-червні 2019 року).

Станом на 01.07.2020 року в сільське господарство Вінницької області залучено 17,3 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. В порівнянні з початком року відтік прямих іноземних інвестицій в галузі склав 2,1 млн. дол. США (19,4 млн. дол. США на 01.01.2020 року).

Це означає подальше продовження спаду інвестиційного забезпечення. Він є наслідком непослідовної та недосконалої інвестиційної політики держави в аграрній сфері, в якій переважають принципи залишкового виділення бюджетних коштів на інвестиційні заходи у сільському господарстві. Як результат, у сільському господарстві, що традиційно забезпечує близько 11-15% валової доданої вартості держави, накопичуються й поглиблюються численні проблеми. Так, лише за перший квартал 2020 року зменшення інвестицій в аграрний сектор економіки становило 35,3 % (до аналогічного періоду 2019 року).

Станом на 01.11.2020р. за даними моніторингу в агропромисловому комплексі Вінницької області триває реалізація 64 інвестиційних проектів. З них: 34 – для розширення інфраструктури зберігання сільськогосподарської продукції (елеватори, зерносховища, овоче- та плодосховища), 14 – в харчовій та переробній промисловості, 12 – інші в аграрній сфері, 3 – в тваринництві, 1 – в рослинництві.

У сільському господарстві, яке традиційно забезпечує близько 11-15% валової доданої вартості держави, накопичуються й поглиблюються численні проблеми, висловив занепокоєння науковець. Основні з них – нерозвиненість виробничої інвестиційної та інноваційної інфраструктури, надмірний знос основних засобів і відсутність умов їх відтворення, недостатня ліквідність інвестицій, невирішеність проблеми іпотеки, брак фінансування заходів з розвитку шляхової мережі на селі тощо

Для покращення інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства та економіки держави слід сконцентрувати зусилля на реалізації стратегічних та поточних заходів з підвищення ефективності діяльності агропідприємств та формування ними власних інвестиційних ресурсів, створенні дієвого механізму державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників, кардинальному покращенні стану їх кредитного забезпечення та урізноманітненні кредитних інструментів з метою залучення інвестицій на довгостроковій основі.

У 2020 році було заплановано у Вінницькій області реалізувати 62 інвестиційних проекти на загальну суму майже 6,3 млрд. грн.:

- харчова та переробна – 17 проектів на суму 630,9 млн. грн., 352 робочих місця;
- альтернативна енергетика – 32 проекти на суму 5,1 млрд. грн., 477 робочих місць;
- машинобудування – 4 проекти на суму 426,5 млн. грн., 1385 робочих місць;
- добувна галузь – 1 проект на суму 200 тис. грн., 5 робочих місць;
- інші – 8 проектів на суму 104,6 млн. грн., 305 робочих місць.

Очікувані результати реалізації даних проектів у Вінницькій області є:

- збільшення обсягів промислового виробництва на 2%;

- модернізація промислового виробництва, зменшення його енергоємності за рахунок впровадження нових енергозберігаючих технологій;

- збільшення виробництва конкурентоспроможної продукції з високою питомою вагою доданої вартості;

- створення 1,8 тис. нових робочих місць;

- виробництво та використання альтернативних джерел енергії;

- підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції;

- формування сприятливого інвестиційного середовища та позитивного іміджу області.

Проте, реалізація багатьох запланованих проєктів була відкладена, у зв'язку із початком пандемії коронавірусу та фінансового спаду на тлі цих та інших чинників.

Протягом 2021-2023 роках на території Вінницької області приватними інвесторами в промисловості планується реалізувати 70 інвестиційних проєктів на загальну суму близько 23,5 млрд.грн., додатково створити 5935 нових робочих місць, з них по галузям:

- харчова та переробна – 20 проєктів на суму 15,2 млрд.грн., 2459 робочих місць;

- альтернативна енергетика – 33 проєкти на суму 5,2 млрд. грн., 498 робочих місць;

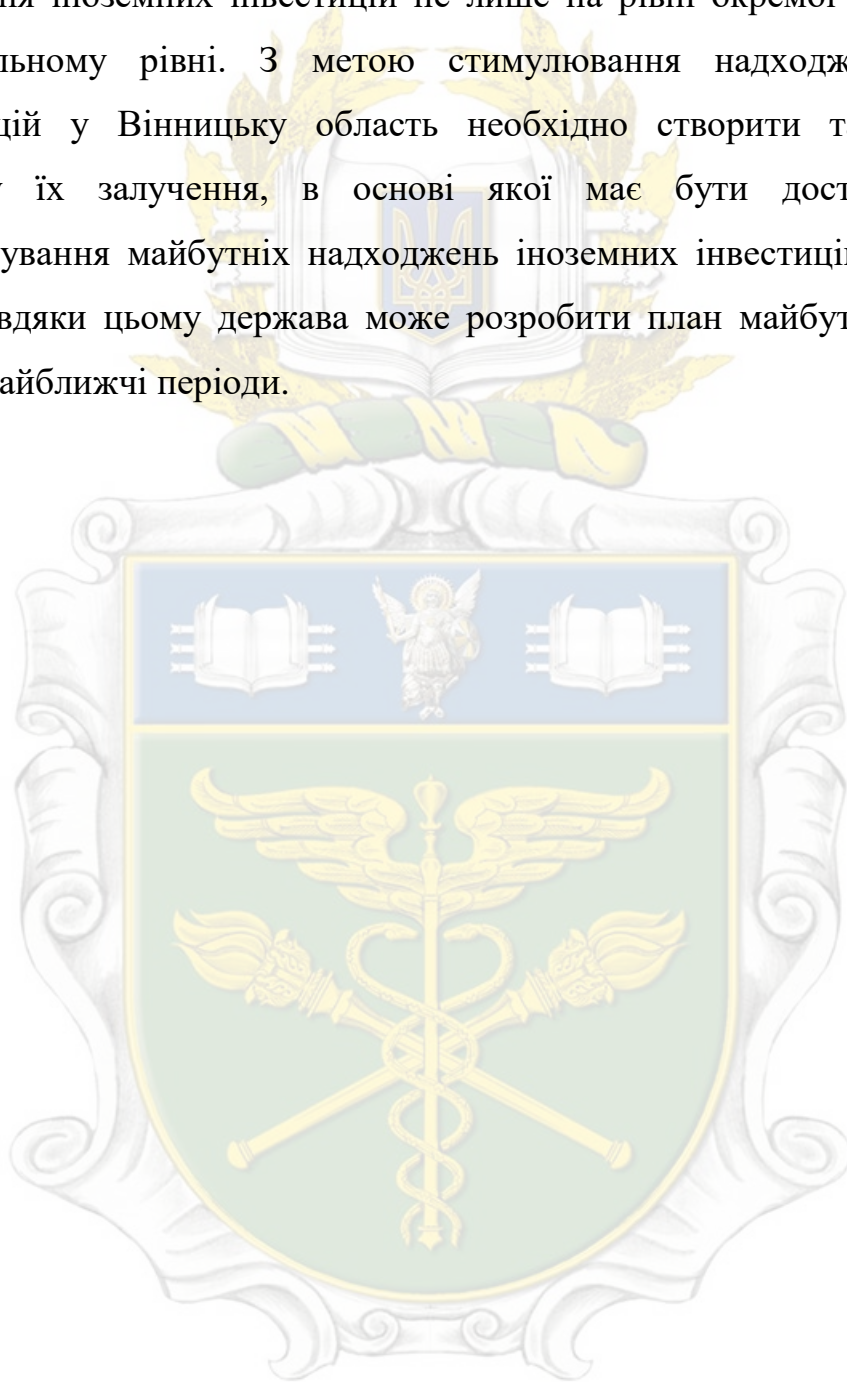
- машинобудування – 4 проєкти на суму 426,5 млн. грн., 1385 робочих місць;

- добувна галузь – 1 проєкт на суму 200 тис грн, 5 робочих місць;

- інші – 12 проєктів на суму 2,7 млрд. грн., 1588 робочих місць.

В інвесторів залишаються питання щодо співвідношення якості та можливостей використання об'єктів, в які вони інвестують свої кошти. Проводиться аналіз ринку, на який вони зможуть працювати – зовнішній чи внутрішній, а також секторальних потреб.

Отже, розвиток економіки Вінницької області залежить не тільки від механізмів ефективного використання інвестованих ресурсів, але й від обґрунтованих обсягів їх залучення, для чого слід розробляти прогнози залучення іноземних інвестицій не лише на рівні окремої країни, але й на регіональному рівні. З метою стимулювання надходження іноземних інвестицій у Вінницьку область необхідно створити також ефективну систему їх залучення, в основі якої має бути достовірний процес прогнозування майбутніх надходжень іноземних інвестицій в країну, адже саме завдяки цьому держава може розробити план майбутніх економічних дій на найближчі періоди.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Інвестиції – це вкладення як у грошовий, так і в реальний капітал. Вони здійснюються у вигляді коштів, кредитів, цінних паперів, а також вкладень у рухоме й нерухоме майно, інтелектуальну власність, майнові права й інші цінності. Розглянуто економічну категорію «інвестиційна діяльність» як необхідну умову індивідуального кругообігу засобів господарюючого суб'єкта.

В умовах сьогодення, враховуючи нестабільну економічну ситуацію як у світі, так і в Україні, зростання дефіциту фінансових ресурсів, конкуренція територій за інвестицій розвивається вкрай гостро. Сьогодні інвестор хоче мати гарантії того, що його вкладення у відповідні проекти будуть юридично захищені з боку влади. Мінімізація ризиків та зменшення бюрократичних перепон стають чи не основним завданням влади для того, щоб інвестор не боявся вкладати свої кошти. Для цього органи влади на місцях мають вжити заходів щодо запровадження механізмів стимулювання та підтримки бізнесу.

Вінницька область – це сучасний регіон, економіка якого динамічно розвивається. Проведений аналіз інвестиційної діяльності Вінницької області свідчить, що упродовж останніх років в цілому спостерігалась дещо низхідна динаміка обсягів капітальних інвестицій, при цьому головним джерелом їх фінансування були і залишаються власні кошти підприємств та організацій.

Інвестиційна політика Вінницької області ґрунтується на відкритому та прозорому партнерстві влади з усіма зацікавленими представниками бізнесу.

У період 2017-2019 років у Вінницькій області відбулося значне покращення інвестиційного клімату та, як наслідок, суттєвий притік інвестиційного капіталу. Найбільше іноземних інвестицій надходить з Кіпру, Австрії та Німеччини. Капітальні

Основні аспекти інвестиційного потенціалу Вінницької області:

- вигідне географічне розташування;
- сприятливий бізнес клімат та надання спрощених і якісних адміністративних послуг;
- розвинений та диверсифікований промисловий сектор економіки;
- високий розвиток АПК та наявність потенціалу для подальшого росту;
- високий науковий потенціал та найкращі висококваліфіковані кадри;
- наявність стартових майданчиків для реалізації інвестиційних проектів;
- велика кількість розвіданих корисних копалин промислового значення;
- наявність ексклюзивних рекреаційних ресурсів.

Вінницька область є пріоритетною для залучення інвестицій та формування потужного інвестиційного потенціалу. Інвестиційний потенціал регіону складається з окремих категорій у дещо вужчому розумінні цього слова, а саме: ресурсно-сировинного, споживчого, інфраструктурного, інтелектуального тощо. Проте, існують і певні проблеми з якими стикається як внутрішній так і зовнішній інвестор: присутня геополітична нестабільність держави, нерегульованість проблеми із захистом прав власності, фактично відсутність правового механізму захисту інвесторів, корупція, а також незабезпеченості довгострокової стратегії розвитку країни та адміністративні бар'єри на шляху ведення бізнесу.

Головним завданням будь-якого інвестиційного інструменту є привернути увагу потенційних інвесторів саме на конкретний регіон чи населений пункт. Для цього органи влади мають надати максимально структуровану та актуальну інформацію про переваги тієї чи іншої території аби зацікавити потенційних інвесторів. Для цього обов'язково потрібно постійно наповнювати актуальною інформацією інвестиційний портал та інвестиційний паспорт відповідної громади та області загалом. Для

новостворених громад потрібно перш за все інвентаризувати свої активи та визначити переваги своєї території, які можуть бути цікавими для інвестора, а також створити стратегічний план розвитку громади, розробити та впровадити первинні інвестиційні інструменти. Особливо потрібно звернути увагу на інвентаризацію земельних ресурсів, визначення інвестиційно-привабливих площадок із земель промисловості з оформленими правовстановлюючими документами та наявними до них підведеними комунікаціями.

Зважаючи на те, що в області переважають внутрішні інвестори, в основному в галузі агропромислового комплексу, потрібно розробити на місцевому рівні програму стимулювання розвитку внутрішніх інвестицій та підтримки тих підприємств, які бажають вкласти кошти у створення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції з доданою вартістю. А саме – це глибока переробка сільськогосподарської продукції та створення кінцевого експортоорієнтованого продукту із доданою вартістю та логістичною інфраструктурою. Також це можуть бути проекти повного циклу – від сировинної бази до готового продукту та біоенергетичні проекти, що базуються на відходах агровиробництва. Це допоможе переорієнтувати економіку із сировинної на економіку, сфокусовану на створенні доданої вартості кінцевої продукції.

Влада має запропонувати бажуючому інвестору готову площадку (земельну ділянку з усіма необхідними комунікаціями), інформацію про надійних виробників необхідного обладнання, допомогу у сертифікації продукції та виходу на світові ринки та повний супровід.

Перспективним напрямком для залучення інвестицій в Вінницьку область є сектор агротехнологій (agrotech), сутність якого полягає в запровадженні сучасних технологій та сервісів, які оптимізують різноманітні процеси агробізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ: станом на 16.10.2020 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 07.10.2020).
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>
3. Інвестицій портал Вінницької області - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vininvest.gov.ua/>
4. Рейтинг Світового Банку Doing Busines- [Електронний ресурс]. – <https://www.doingbusiness.org/>
5. Веб-портал Регіональний Doing Busines - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rdb.brdo.com.ua/>
6. Абушев Т. Удосконалення системи стратегічного планування розвитку регіону. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра» Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету* : за матеріалами ІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», 25 квітня 2013 року. Вінниця, 2013. Вип. 13. С.206–210.
7. Барабаш Н. С., Міщенко А. О. Стратегічний аналіз : опорний конспект лекцій. Київ : КНТЕУ, 2017. 62 с.
8. Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 400 с.
9. Броніцька А., Вишковська Л. Роль інвестиційного аналізу в прийнятті управлінських рішень. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра» Вінницького торговельно-економічного інституту*

Київського національного торговельно-економічного університету: за матеріалами II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», 25 квітня 2013 року. Вінниця, 2013. Вип. 14. С.52–55.

10. Горovenko O. Аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємстві. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра» Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету*: за матеріалами III Всеукраїнської студент. наук.-практ. конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», 24 квітня 2014 року. Вінниця, 2014. Вип. 17. С.94–96.

11. Гітман Л. Дж. Основи інвестування: пер. з англ. / Л.Дж. Гітман, М.Д. Джонк. – К.: Діло, 2012. С. 35.

12. Добровольська І. Шляхи вдосконалення управління інвестиційними процесами у Вінницькій області. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра» Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету*. Вінниця, 2011. Вип. 9: за матеріалами Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Тенденції розвитку ринку праці в Україні» 3 березня 2011 року. С.215–218.

13. Економічний аналіз: опорний конспект лекцій / авт. О. М. Денисюк. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. 85 с. .

14. Зварич І. Т., Зварич О. І. Механізм інвестиційного розвитку регіону. *Інтелект XXI*. 2019. №. 1. С. 85-92.

15. Зварич О. І. Регулювання інвестиційної діяльності у контексті стратегічного розвитку регіону. *III Всеукраїнська науково-практична конференція*. С. 220.

16. Іванченко Г. В. Аналітична складова розробки стратегії територіального розвитку (на прикладі Вінницької області). *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції 07-09 червня 2017 року. Вінниця, 2017. № Ч.1. С. 155–166.

17. Ільченко-Сюйва Л. В., Слюсарчук О. П. Соціально відповідальна інвестиційна діяльність як чинник сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №. 10. С. 109-114.

18. Кербікова А., Письменна О., Гулик Т. Діагностика інвестиційної привабливості регіонів України. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. 2020. С. 10-15.

19. Кейс-стаді «Впровадження інвестиційних інструментів на регіональному та муніципальному рівнях» - Проект ПРОООН «Партнерство для розвитку міст», 2019 р., с.12-15.

20. Кишакевич Б. Ю., Нахаєва М. М. Оцінка ефективності масштабу інвестиційної діяльності в регіонах України. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 80-86.

21. Ковалій Б. Амбітні плани Вінниччини. *33-й канал*. 2019. № 13 берез. С. 4.

22. Ковальчук С. П. Аналіз та прогнозування залучення інвестицій у Вінницьку область . *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : збірник наукових праць IV Міжнародної науково-практичної конференції 18-20 травня 2016 р. Вінниця, 2016. № Ч. 1. С. 310–319.

23. Комліченко О. О. Інвестиційна привабливість галузей економічної діяльності регіону. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 176-180.

24. Крапива С., Павлов К. Винницянская комиссия. *Бизнес*. 2015. № 13. С. 6–8.

25. Красняк О. П., Глуха А. О. Підвищення конкурентоспроможності підприємств Вінницької області при здійсненні зовнішньоекономічної

діяльності. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/72.pdf.

26. Кревський І. Вінниччина серед лідерів рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України. *Вінниччина*. 2014. № 7 трав. С.3.

27. Кривцов А., Панкова С. Стратегический инвестиционный анализ и аудит. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. №7. С.361–371.

28. Куперштейн Л. М., Бухта О. М. Моделювання розвитку економіки Вінницької області. *Інноваційний розвиток: економіка, управління, інформаційні технології, право, освіта* : матеріали I Міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої 30-річчю ВНАУ та 10-річчю спеціальності «Економічна кібернетика», 15-16 листопада 2012 р. : в 2 т. Вінниця, 2012. Т. 2. С.14–16.

29. Леонтюк-Мельник О. В. Джерела фінансування інвестиційної діяльності Вінницької області. *Інноваційний розвиток: економіка, управління, інформаційні технології, право, освіта* : матеріали I Міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої 30-річчю ВНАУ та 10-річчю спеціальності «Економічна кібернетика», 15-16 листопада 2012 р.: в 2 т. Вінниця, 2012. Т. 2. С.236–238.

30. Лукашук В. Формування інвестиційного потенціалу Вінницького регіону. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра» Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету* : за матеріалами III Всеукраїнської студ. наук.-практ. конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», 24 квітня 2014 року. Вінниця, 2014. Вип. 18. С.179–182.

31. Мартьянов М. Значення суспільного сектору у відновленні економічного зростання в Україні та Вінницькому регіоні. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра» Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету* : за матеріалами Всеукраїнської студентської

науково-практичної конференції «Стан і перспективи соціально-економічного розвитку суспільства ХХІ століття очима молоді», 29 квітня 2010 року. Вінниця, 2010. Вип. 6. С.66–71.

32. Мартянов М. П. Місцеві бюджети Вінницької області в період бюджетної децентралізації. *Фінанси України*. 2018. № 5. С. 69–79.

33. Мартянов М. П. Структурні деформації як фактор стримування економічного розвитку Вінницького регіону. *Регіональна економіка*. 2012. №4. С.39–44.

34. Маслій В. В. Методи аналізу територіального розподілу прямих іноземних інвестицій в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. №7. С.454–462.

35. Махначова Н. М., Семенюк І. Ю. Роль органів публічної адміністрації у адаптації підприємств до умов євроінтеграції (на прикладі Вінницької області). *Економіка & держава*. 2015. № 9. С. 88–90.

36. Мироненко М. Ю. Механізми державного регулювання соціально-економічного розвитку : монографія. Вінниця : Едельвейс і К, 2013. 372 с.

37. Місце Вінницької області в економіці України : статистичний збірник / за ред. С. Н. Ігнатова. Електронні дані. Вінниця: Головне управління статистики у Вінницькій обл., 2017. 1 електрон. опт. диск (CD-R); в контейнері. Загол. з екрану.

38. Мороз О. М. Теоретичні основи концептуального розвитку регіональної економіки малого та середнього бізнесу: Монографія / За ред. І. С. Ткаченка. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2007. 300с.

39. Мулик Т. О., Материнська О. А., Пльонсак О. Л. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2017. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Analiz_gosp_diyaln_Mulyk.pdf.

40. Польшаков В. І., Ткаленко Н. В. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ: Кондор, 2019. 172 с.

41. Правик Ю. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2017. 431с. (Вища освіта XXI століття).
42. Прутська Т. Ю. Іноземні інвестиції у відтворенні основних фондів підприємств Вінниччини. *Реформування економічної системи України в контексті міжнародного співробітництва* : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції 21 квітня 2015 року. Вінниця, 2011. № ч. 1. С.106–109.
43. Пурський О. І., Харченко О. А., Мороз І. О. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіону: монографія. Київ : КНТЕУ, 2017. 180 с.
44. П'ята Л. В. Базовий підхід до стратегічного планування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання аграрного сектору. *Інноваційна економіка*. 2020. №. 3-4. С. 78-83.
45. Романко О. П. Розроблення рекомендацій з активізації інноваційно-інвестиційної діяльності регіону. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2019. №. 24, Вип. 2. С. 74-77.
46. Рубцова-Каменська Г. Державне управління інвестиційною діяльністю за участю іноземного інвестора. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №. 10. С. 66-72.
47. Самотоєнкова О. В. Інвестиційна діяльність в Україні: тенденції та перспективи. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2019/48.pdf (дата звернення: 09.09.2020).
48. Тарабан С. В. Забезпечення інвестиційно-привабливого клімату в регіоні – стратегічний пріоритет розвитку Харківщини. *Науковий вісник: Державне управління*. 2020. №. 5. С. 228-238.
49. Чебан О. Вінницька земля чекає на інвесторів. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 19. С. 8.
50. Чебан О. Вінниччина хоче створити вікно в Європу. *Урядовий кур'єр*. 2014. № 12. С.7.
51. Чебан О. Інвестиції в майбутнє. *Урядовий кур'єр*. 2019. № 7. С. 4.

52. Чебан О. Інвестиції йдуть до ініціативних. *Урядовий кур'єр*. 2016. № 3. С.8.

53. Чебан О. Стратегію розвитку Вінниччини адаптують до нових вимог. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 3. С. 8.

54. Черніков О. О. Інвестиційна діяльність підприємства. *Присвячено 60 річчю ХНТУ*. 2019. С. 9-10.

55. Шарп Уільям. Інвестиції.. Інфра-М: монографія. 2011, 1035 с. URL: <https://altairbook.com/books/3410098-investicii.html>

56. Яцек Адамчик, Войцех Одзімек, Марія Пйонтковска. Посібник із залучення інвестицій. Краків: MISTiA FRDL. 2015. 176 с. URL: <https://www.prostir.ua/?library=posibnyk-iz-zaluchennya-investytsij>

